

סקירת ספרות

אוטיזם

תסמונת האוטיזם היא לקות התפתחות תקשורתית מקבוצת התסמונות של הספקטרום האוטיסטי. הסיבה להופעת הלקות יכולה להיות התפתחותית, תורשתית או מולדת וניתן לחלק אותה לשלוש דרכי ביטוי בולטים אשר היא יכולה להופיע. הלקות יכולה להופיע בצורה של הפרעה בדיבור, קושי ביצירת קשרים חברתיים והבעת רגשות והתנהגות אשר חוזרת על עצמה ללא תועלת ברורה לעין (Sicile-Kira, 2014).

לרוב התסמונת מופיעה בשלבים שונים של גדילת האדם, בדרך כלל בשלוש השנים הראשונות של חייו. מאחר ואין בדיקה גנטית אשר יכולה לאבחן את התסמונת, אבחון התסמונת נעשה באמצעים של התבוננות בנוגע להתנהגות של הנבדק ולא באמצעים כימיים כאלה או אחרים (Kolevzon, Gross & Reichenberg 2007). האבחון, אשר קובע את קיום האוטיזם, בוחן את התנהגות הילד על ידי תצפית ושימוש במבחנים פסיכולוגיים ועל ידי הסקת מסקנות מאבחונים אחרים, כמו גם ספרות המחקר העוסקת בנושא, היא מאבחנת את הילדים בשלבים שונים של הספקטרום האוטיסטי. על מנת לטפל באדם אשר סובל מתסמונת האוטיזם נוטים במחקר לטפל באמצעות פסיכואנליזה, סיוע באמצעות קלינאי תקשורת ודרכים נוספת אחרות (לביא ורוזנברג, 2004).

אנשים אשר סובלים מן הלקות הזו סובלים מקשיים חברתיים מובנים אשר מקשים עליהם את ההשתלבות בחברה. הם אינם מפענחים סיטואציות חברתיות בדרך שבה אנשים בריאים מפענחים אותם ומשום כך הם מתקשים לייצר סביבה חברתית נורמטיבית. עובדה זו מלווה אותם במהלך ימי חייהם כאשר האמצעים השונים שנועדו לעזור להם מסייעים במידה מסוימת אולם אינם מצליחים לטפל באופן ממשי בתופעה (Happé & Frith, 2006).

מסגרות לטיפול באנשים בעלי מוגבלויות

לאנשים עם מוגבלויות זכויות שונות אשר מגיעות אליהן מטעם אמנות וחוקים שונים אשר חוקקו על מנת להיטיב עמם ולאפשר להם שיווין הזדמנויות שווה כמו שאר האזרחים הלא מוגבלים של המדינה. דרך אחת אשר המדינה פועלת בה על מנת לדאוג לשילוב יעיל של אנשים עם מוגבלויות היא על ידי הקמת בתי קהילה אשר נועדו לתמוך באותם אנשים במהלך ניסיונות ההשתלבות שלהם בחברה (ברלב-קוטלר וריבקין, 2014).

בעשורים האחרונים בעולם מתקיימת תופעה אשר באה לידי ביטוי גם בישראל והיא סגירת המוסדות הטיפוליים השונים ומעבר של האנשים אשר התגוררו בהם למסגרות שונות של דיור בקהילה, בעלי כמות מצומצמת יותר של אנשים ועם תמיכה נקודתית טובה יותר. בישראל קיים מחסור ניכר בשירותים תומכי

דיור עצמאי לעומת הדרישה שלהם בחברה. מעל 20 אלף אנשים סובלים מבעיות שונות ומתגוררים משום כך בדיור מיוחד כזה אולם הדרישה לאכלוס של מוגבלים אחרים הינה גדולה בהרבה מן היכולת של המדינה לספק את הדיור הזה(ברלב- קוטלר וריבקין, 2014).

אוטיזם במסגרות החינוך והדיור החוץ ביתי

לאחר סיום שלב החינוך חובה וכאשר הילד עם האוטיזם מסיים את החינוך של המסגרות הפורמליות הוא נמצא על פרשת דרכים וחוסר בהירות לגבי העתיד שלו, ששונה באופן מהותי מן העתיד של ילד רגיל. שירותי הרווחה אמורים לספק שירותי תעסוקה לאותם אנשים אך בשל מגבלות תקציב וגיבוי חוקתי הם אינם מצליחים לטפל בכל אלו אשר דורשים טיפול. ההורים מתקשים להמשיך לטפל בילד בבגרותו והוא מתקשה למצוא את מקומו בחברה. חלק מן אותם אוטיסטים מוצאים את מקומם בהוסטלים שונים אשר אמורים ליצור עבורם מסגרת מסוימת בה יוכלו לממש את היכולות שלהם ולהמשיך להתקדם בחברה(קרניאל, 2012).

בישראל קיימים כמה סוגים שונים של מסגרות דיור אשר ניתן לאכלס בהם אנשים בעלי הלכות האוטיסטיות: דירה לקהילה אשר מיועדת לאנשים אשר מתפקדים באופן עצמאי לחלוטין אולם צריכים לתמיכה והכוונה בחיים העצמאיים שלהם. בית לחיים בקהילה שהוא למעשה הוסטל אשר מיועד לאוטיסטים אשר מסוגלים לחיות בקהילה ולהיות מעורבים בה. בתים כוללניים אשר מופעלת וכוללת תעסוקה יומית למען חולים בעלי קשיים רבים בוויסות הרגשי ועלולים להתנהג בצורה אימפולסיבית ואשר לא מקובלת בחברה. הסוג האחרון היא בית עם השגחה פסיכיאטרית אשר נועד לאכלוס אוטיסטים בעלי בעיות התנהגותיות שונות ואשר נדרשים לעזרה רבה בתפקודי היום יום. על מנת שאדם יאוכלס במקום כזה הוא מעביר כשמונים אחוזים מקצבת הנכות שלו אשר מגיעה לחשבונו עבור המסגרות החוץ ביתיות בתמורה לשהות שלו שם(קרניאל, 2012)

ילדים ובוגרים מגיל 12 ומעלה אשר אובחנו כנמצאים על הספקטרום האוטיסטי זכאים לדיור חוץ ביתי מטעם משרד הרווחה אשר אחראי על הקמות מסגרות הדיור החוץ ביתי, מימון ופיקוח עליהן, כאשר הן מופעלות בפועל על ידי ארגונים וספקי שירותים חיצוניים כמו אלוי"ט ובית אקשטיין.(משרד הרווחה, 2015). בישראל מתגוררים כשמונה מאות אנשים אשר מאובחנים כאוטיסטים ואשר מתגוררים בדיור חוץ ביתי, על סוגיו השונים(ברלב- קוטלר וריבקין, 2014), זאת למרות שמחקרים מראים כי כמות האוטיסטים אשר נמצאים בדיור החוץ ביתי מייצגים כמות קטנה מכלל האוטיסטים אשר זקוקים לדיור כזה ובעתיד הנראה לעין נראה כי מגמה זו רק הולכת וגדלה במרוצת השנים(נאון וקייב, 2012).